

1. Vznik a vývoj ES a EU

Vnik a vývoj ES a EU historie

Politické a ekonomické předpoklady evropské integrace po 2. světové válce

- bezprostředně po skončení 2. sv. války dostává reálnou podobu myšlenka o politickém a ekonomickém sjednocení Evropy, což je dáno politickou a ekonomickou situací v Evropě
- jednalo se o představu sjednocené Evropy jejímž výsledkem je vytvoření ekonomicky i politicky silného subjektu na našem kontinentě tzv. „druhé USA v Evropě“
- tyto snahy se násobily vývojem, kdy v průběhu a hlavně ke konci 2. poloviny 40 let se Evropa rozděluje na 2 antagonistické tábory
- koncem 40 let (1949) vznikají některé důležité mezinárodní organizace, které vyvíjejí činnost převážně v evropském měřítku, jedná se:
 - . RADA EVROPY (politická organizace zaměřená na ochranu lidských práv)
 - . NATO (vojensko-politická organizace sdružující většinu států západní Evropy, USA, Kanada)
 - . státy východní Evropy se sdružují v ekonomickou organizaci RVHP
- politická integrace západní poloviny Evropy se nezdařila – pokus o vytvoření Evropského obranného společenství ztroskotal o 2 roky později se neujal ani návrh Evropského politického společenství a jako reakce na ty neúspěchy vznikla v roce 1954 Západoevropská unie (jako obranná organizace) – byla však ve stínu NATO

RADA EVROPY

- ⇒ v květnu 1948 na „Evropském kongresu„ v Haagu byl předložen požadavek v sjednocení Evropy v jednotnou ekonomickou a politickou unii založenou na principu demokracie a úctě k lidským právům.
- ⇒ 5.května 1949 vznikla v Londýně **Rada Evropy (Council of Europe)**, mezivládní organizace evropských států stojící mimo ostatní evropské integrační struktury, jako výraz právní a politické vůle západoevropských zemí pro sjednocení. Za její sídlo byl vykázán Štrasburk. Iniciátorem jejího vzniku byla Francie, která zamýšlela konstituovat Radu Evropy jako základ evropské integrace.
- ⇒ důležitou složkou její agendy od 70.let jsou lidská práva a práva menšin. Jde o vzor organizace na mezivládním základě. Nejvyšším orgánem je Výbor ministrů (rozhodující se na základě jednomyslnosti). Parlamentní shromáždění Rady Evropy nepochází z přímých voleb, nýbrž je delegováno národními parlamenty jednotlivých zemí. ČR vstoupila do Rady Evropy v roce 1991.
- ⇒ V rámci RE byla sjednána evropská úmluva o lidských právech, které podléhají ochraně **Evropským soudem pro lidská práva - Štrasburk**

VZNIK A VÝVOJ ES

Malá výkonnost evropských ekonomik vyžadovala ochranu před vlivy z vnějšku (formou cel, daní, omezení dovozu a vývozu). Brzy se však od těchto opatření upouští, protože je zřejmé, že větší hospodářský celek vytvářející společný trh funguje efektivněji než jednotlivé národní ekonomiky. Odstraňování překážek vzájemného obchodu a rozvoj spolupráce byl předmětem několika mezinárodních organizací (Organizaci pro hospodářskou spolupráci a rozvoj; GATT-vš. Dohoda o clech a obchodu – nyní WTO Sv.obch. organizace; ESVO-ev.sdružení volného obchodu.)

Státy které se nechtěly vzdát své svrchovanosti nebo nebyly dostatečně vyspělé zůstaly u uvedených organizací.

Šestice evropských zemí (Francie, Spolková rep. německo, Itálie, Belgie, Nizozemí a Lucembursko) však zakládá 3 nadstátní organizace:

- Pařížskou smlouvou (EVROPSKÉ SPOL. UHLÍ A OCELI) na dobu 50. let do 23.7.2002

- Římskými smlouvami (Evropské hospodářské společenství (není časově omezená)
- (EVROPSKÉ SPOLEČENSTVÍ PRO ATOMOVOU ENERGII) – není časově omezená

V 50.letech vzniká trojspolečenství:

EVROPSKÉ SPOLEČENSTVÍ UHLÍ A OCELI

Cíl podchytit Německo .. aby nezbrojilo, šlo především o podchycení válečného průmyslu „Schumanova deklarace“ – obsahem byl návrh na vytvoření organizace, je by koordinovala a dohlížela na uhelný a ocelářský průmysl. Tohoto se ujala Francie, která dala Německu nabídku na propojení těžkého průmyslu, jednalo se o tyto dva státy která po staletí byly nebezpečím pro stabilitu celého kontinentu. Mezi Francií a Německem se přiřadil Benelux a Itálie a byla podepsána Pařížská smlouva o založení ESUO – platnost 27.7.1952.

- ⇒ Hlavním cílem je přispívat k ekonomickému rozvoji, růstu zaměstnanosti a životní úrovně čl. států a racionalizaci výroby, a to skrze společný trh, na němž neplatí žádné diskriminační omezení jednotlivých států.
- ⇒ Vzniká tzv. **Montánní unie**, tj. **Evropského společenství uhlí a oceli** (mimořádně prvním článkem integračního procesu v dějinách Evropy - FR, SRN, Itálie, Nizozemí, Belgie, Lucembursko), jehož úkolem bylo postupně zrušit cla a kvóty pro uhlí a hutnické produkty a tím vytvořit společný trh s těmito komoditami.
- ⇒ V čele ESUO vysoký úřad skládající se z pěti komisařů jmenovaných členskými zeměmi, kteří však svým vládám během svého čtyřletého funkčního období nebyli povinováni skládat účty. Do jisté míry byl úřad dokonce finančně nezávislý (měl vlastní příjmy z daní těžní a hutní výroby členských zemí). Jako pozitivum lze hodnotit fakt, že rozhodnutí ESUO byla závazná pro všechny členské země bez výjimky.

EVROPSKÉ SPOLEČENSTVÍ PRO ATOMOVOU ENERGII

- ⇒ - založeno na základě Římské smlouvy, tato smlouva byla šesti státy zúčastněnými na ESUO podepsána 25.3.1957 v platnost tato smlouva vstoupila 01.01.1958
- ⇒ Evropské společenství pro atomovou energii (EUROATOM), *EUROATOM* – European Atomic Energy Community – koordinační sdružení pro výzkum a využití atomové energie, která se snažila zajistit společné prostředky pro atomový výzkum.
- ⇒ Vzniklo v březnu 1957 z iniciativy Francie, která chtěla zajistit prostředky na společný atomový mírový výzkum .. postupně zájem Evropy opadával..

EVROPSKÉ HOSPODÁŘSKÉ SPOLEČENSTVÍ

- ⇒ dalším významným krokem evropské integrace byla konstituování Evropského hospodářského společenství (EHS) tzv. Římskými smlouvami, tato smlouva byla 6 státy zúčastněnými podepsána 25.3.1957 a v platnost vstoupila 1.lednu 1958. Členskými státy se staly státy sdružené v ESUO, zase bez účasti Velké Británie.
- ⇒ V čele společenství stála Rada ministrů členských zemí, která měla poslední slovo ve všech otázkách, Komise EHS pouze předkládala návrhy a stanovovala agendu Rady.
- ⇒ V roce 1961 byla v rámci EHS koncipována tzv. Společná zemědělská politika, jež měla za cíl vytvořit společný trh se zemědělskými produkty, nejnákladnější, nejméně produktivní a nejkritizovanější součást evropského integračního úsilí.
- ⇒ Cílem EHS bylo vytvoření společného trhu a oblasti volného pohybu kapitálu a pracovních sil, vypracovat společnou celní a dopravní politiku, což se již kolem roku 1968 podařilo. Byla dobudována celní unie, kdy mezi čl. státy bylo zrušeno clo na

- dovoz průmyslových výrobků. Byla odbourána i všechny cla na zem. Produkty a pro obchodování mimo Společenství byl přijat jednotný celní sazebník
- ⇒ Volný pohyb zboží byl doplněn svobodou podnikání, volným pohybem pracovních sil a služeb a značným uvolněným pohybem kapitálu a plateb
 - ⇒ Jeho posláním bylo pokračovat ve vytváření užších politických a hospodářských pout mezi členskými zeměmi a koordinovat rozvoj méně prosperujících oblastí prostřednictvím projektů celého Společenství. V roce 1974 se poprvé sešla tzv. Evropská rada skládající se z hlav států ES, která se od té doby schází nejméně třikrát do roka.
 - ⇒ Tzv. **Jednotným evropským aktem** (1986) byla vytvořena koncepce jednotného vnitřního trhu, tedy prostoru bez vnitřních hranic s volným pohybem osob, služeb, zboží a kapitálu bez jakýkoliv překážek, čímž měl vzniknout ekonomický prostor bez vnitřních hranic, který byl předpokládán již původními Římskými smlouvami. Změna spočívala v reformě rozhodovacích mechanismů v orgánech Společenství: Rada získala pravomoc přijímat rozhodnutí, místo dosavadní praxe jednomyslnosti.
 - ⇒ V prosinci 1989 na schůzce Evropské rady ve Štrasburku = přijetí Evropské sociální charty (u nás pouze v omezené podobě až v r. 1999),
 - ⇒ **HLAVNÍ CÍL INTEGRACE:** maximální zaměstnanost a kvalitní životní úroveň občanů signatářských zemí. K sociální chartě se nepřipojila opět V. Británie.

Rozšíření ES:

- ⇒ 1973 – VB, Irsko, Dánsko.
- ⇒ 1980 – Řecko.
- ⇒ 1986 – Španělsko, Portugalsko
- ⇒ Vzhledem ke shodné členské základně všech 3 společenství, jakož i k obdobnému základnímu účelu – společný trh a vzájemná spolupráce nadnárodní úrovni začala být tato 3 formálně samostatná společenství vnímána jako určitý doplňující se celek, pro který se vžil výraz „EVROPSKÁ SPOLEČENSTVÍ“

EVROPSKÉ SPOLEČENSTVÍ VOLNÉHO OBCHODU (trucpodnik VB)

- ⇒ *ESVO* – European Free Trade Association - vzniklo v r.1959 z iniciativy Velké Británie. Tzv. Stockholmskou konvencí podepsali (kromě Británie) Dánsko, Finsko, Švédsko, Norsko, Island, Lichtenštejnsko, Portugalsko, Rakousko, Švýcarsko. Po vstupu Velké Británie a Dánska do ES (1973) začal proces sblížení mezi ESVO a ES a v r.1992 byla podepsána dohoda o evropském hospodářském prostoru, který zahrnuje všechny státy Evropské unie a Evropského společenství volného obchodu.

V r.1967 dochází tzv. slučovací smlouvou k vytvoření jednotného systému orgánů všech tří společenství, aby byla odstraněna triplicita!!!

Maastrichtská smlouva (EHS přejmenováno na ES)

- ⇒ Dalším krokem na cestě k evropské měnové a politické integraci představuje tzv. Maastrichtská smlouva, která byla přijata na schůzce států Evropského společenství v nizozemském Maastrichtu v prosinci 1991 a podepsaná v únoru 1992. Zde hlavy států a vlád členských zemí přijaly návrh smlouvy o EU
- ⇒ Představuje významný krok v nadnárodním směru evropské integrace. Pokud jde o reformy institucí, byl podstatně rozšířen okruh otázek, ve kterých Rada ministrů nemůže přijmout rozhodnutí bez souhlasu Evropského parlamentu. Dokonce Evropský parlament může absolutní většinou změnit rozhodnutí Rady v oblastech, kde mají rozhodovat společně.

- ⇒ Maastrichtská smlouva zavázala své signatáře k provádění „společné zahraniční a bezpečnostní politiky“ a vyzdvihla úlohu Západoevropské unie.
- ⇒ zakládajícími členy EU je 12 států ES (Francie, Německo, Itálie, Nizozemsko, Belgie, Lucembursko, Velká Británie, Irsko, Dánsko, Řecko, Španělsko a Portugalsko) k nimž k 1.1.1995 přistoupily Rakousko, Švédsko a Finsko (15 členů).

2. Povaha ES, povaha EU, 3 pilíře

- ⇒ ES všechna tři Evropská společenství vznikla jako mezinárodní organizace a mají tedy právní subjektivitu podle mezinárodního práva (tuto jim svěřují zřizovací smlouvy). Jejím projevem je způsobilost uzavírat MS s jinými subjekty mezinárodního práva (tj. ze státy nebo mezinárodními organizacemi. Mají rovněž právní subjektivitu z hlediska vnitrostátního práva členských států.
- ⇒ EU na rozdíl od ES nemá právní subjektivitu ani v právu mezinárodním ani vnitrostátním (tzn., že mezinárodní smlouvy mezi státy neuzavírá EU, nýbrž Společenství (ČR se Dohodou přidružila k ES, nikoliv k EU),
- ⇒ ES a EU existují paralelně vedle sebe, přičemž ES tvoří první pilíř EU,
- ⇒ Jsou založeny státy,
- ⇒ Nejsou nadány autoritou mezi členskými státy (tzv. konsensuální rozhodování),
- ⇒ Je to spíše fórum pro uzavírání smluv,

Povaha ES: (dle Týče)

a) Supranacionalita

- Evropská spol. jsou vybudována na principu nadstátnosti, nadstátnost je naprosto nový, dosud nerealizovaný princip, neboť mezinárodní právo říká, že neexistuje moc nadřazená státu. Tvůrci EHS to vyřešili tak, že každý stát, který se stává dobrovolně členem na základě MS, odevzdá dobrovolně přesně vymezenou část svých svrchovaných práv na tuto organizaci a v odpovídajícím rozsahu jí pak odpovídá a (např. čl. 3 Smlouvy o ES).
- Projevy nadstátnosti:
 1. Společenství nejsou pouhým souhrnem čl. států, mají své vlast. zájmy a vůli projevovanou svými orgány s autonomním postavením. Tato vůle se vytváří buď nezávisle na čl. státech (Komise, Soudní dvůr), nebo na principu většiny (Rada, tedy i proti vůli některých čl. států .. jsou rozhodnutími i tak vázány.
 2. Nejvýzn. projevem supranacionality je pravomoc orgánů Společenství tvořit právo, které má bezprostřední závaznost vůči orgánům Společenství, členským státům představuje samostatný právní systém nezávislý na vnitrostátním právu čl. zemí *Většinu svrchovaných práv si členské státy ponechávají*, čímž není dotčena jejich národní identita. Kromě přenosu určitých práv na integrační celek neznámá tedy, že nebudou respektovat zájmy čl. států těchto práv se týkající. Vytvořený mechanismus se vypořádá s tím, že rozhodnutí přijímaná na nadstátní úrovni nemohou být v příkrém rozporu se zájmy čl. států. Nelze však zajistit soulad všech zúčastněných, je třeba respektovat většinu, v opačném případě by mohlo docházet k mimoprávnímu chování a rozkladu cílů Společenství.

- b) **Vymezení pravomocí** – okruh pravomocí, které členské státy přenesly na Společenství, je vymezen cíli Společenství a zejména jejich věcnou působností: (čl. 2 smlouvy – společný trh, hospodářská a měnová unie, čl. 3 smlouvy – odstranění cel a kvantitativních omezení při dovozu a vývozu zboží mezi člen. státy, společná obchodní politika navenek, vnitřní trh se zrušením překážek volného pohybu zboží, osob, služeb a kapitálu, opatření týkající se vstupu a pohybu osob na vnitřním trhu ap.)

- c) **Princip subsidiarity a proporcionality** – ES jedná v mezích pravomocí, které mu svěřuje smlouva (čl. 3). V oblastech, které nespádají do jeho výlučné pravomoci
- d) dosáhnout členskými státy, avšak může jich být lépe dosaženo Společenstvím (**zásada subsidiarity** - vloženo do smlouvy Maastrichtským aktem). Výlučná pravomoc je dána v oblastech, kde má Společenství ze Smlouvy povinnost jednat ale i odpovědnost za splnění úkolu. Dle Komise jde o tyto oblasti: *4 základní svobody vnitřního trhu, společná obchodní politika, společná organizace zem. Trhů, společná politika rybolovu, dopravní ..*

3.odstavec článku 5, podle něhož činnost Společenství nepřekročí rámec toho, co je nezbytné pro dosažení cílů Smlouvy, je vyjádřením **zásady proporcionality**. V případě pochybností o uplatnění jak zásady subsidiarity, tak proporcionality náleží konečné rozhodnutí Soudnímu dvoru.

Posláním ES bylo pokračovat ve vytváření užších politických a hospodářských pout mezi členskými zeměmi. Dalším významným posláním se stává koordinace rozvoje méně prosperujících oblastí prostřednictvím projektů celého Společenství. Organizační struktura ES byla dílem převzata z EHS. Přestože bylo ES založeno na mezivládním principu, časem přece jenom převládly principy federalizační.

Evropská unie - dalším krokem na cestě k evropské měnové a politické integraci představuje tzv. Maastrichtská smlouva, která byla přijata na schůzce států Evropského společenství v nizozemském Maastrichtu v prosinci 1991 a podepsaná v únoru 1992.

Představuje významný krok v nadnárodním směru evropské integrace. Pokud jde o reformy institucí, byl podstatně rozšířen okruh otázek, ve kterých Rada ministrů nemůže přijmout rozhodnutí bez souhlasu Evropského parlamentu. Dokonce Evropský parlament může absolutní většinou změnit rozhodnutí Rady v oblastech, kde mají rozhodovat společně. Maastrichtská smlouva zavázala své signatáře k provádění „společné zahraniční a bezpečnostní politiky“.

Jádro Maastrichtské smlouvy tvoří politika tzv. tří pilířů (někteří politologové je označují za „kostelní konstrukci“).

První pilíř se týká Smlouvy o Evropském společenství rozšířenou o hospodářskou a měnovou unii, o spolurozhodovací postup Evropského parlamentu a řadu nových politik, tzn., že ES tvoří vlastně onen první pilíř a další pilíře jsou již nadstavbou EU.

Druhým pilířem se stala společná zahraniční a vnější bezpečnost, která nahradila dosavadní Evropskou politickou spolupráci.

Třetí pilíř tvoří mezivládní spolupráce ve vnitřní bezpečnosti a justici.

3.Prameny práva ES a EU, zřizovací smlouvy, směrnice, nařízení, akty 2. a 3.pilíře

⇒ Právní systém Společenství se výrazně odlišuje od právních systémů mezinárodních organizací (důvod: nadstátnost a to především tím, že od členských států získala pravomoc vytvářet právní normy závazné nejen pro tyto státy, ale i pro vnitrostátní subjekty těchto států-osoby.) Tento svébytný právní systém se nazývá Community Law nepatří jako celek ani do práva mezinárodního, ani do vnitrostátního práva členských států.

⇒ Dnes se i běžně používá název Právo EU je nadstavbou práva Společenství (nazývané komunitární právo) (1.pilíř), rozšířeného o právo vznikající v oblastech 2. a 3.pilíře

⇒ **ZÁSADNÍ ROZDÍL MEZI PRÁVEM ES A EU:** právo ES je právem komunitárním (čili nadstátním) a je vytvořeno na **zásadě subordinace členských států Společenství**, zatímco zbytek práva EU (právní úprava 2.3. pilíře EU) na **zásadě koordinace jejich**

činnosti v rámci EU, tedy bez uplatnění nadstátnosti a tím také bez jakéhokoli prvku subordinace členských států EU

⇒ **Vše co patří do práva Společenství, patří rovněž do práva EU (nikoli naopak)**

Prameny práva EU

1. Akty členských států (primární akty)

a) zřizovací smlouvy

⇒ Pařížská smlouva o zřízení ESUO, Římská smlouva o zřízení EHS a EUROATOM, Úmluva o některých orgánech společných Evropským společenstvím, Slučovací smlouva – jedna Rada a Komise pro všechny 3 Společenství, Jednotný evropský akt, Maastrichtská smlouva, Amsterodamská smlouva, Smlouva z Nice, smlouvy rozpočtové a smlouvy o přístupu nových členů.

b) subsidiární smlouvy

⇒ Mezinárodní smlouvy mezi jednotlivými členskými státy (jsou-li o věcech patřících do kompetence Společenství a sjednány na jejich půdě, pohlíží se na ně jako na součást práva Společenství.

⇒ Patří sem např. Bruselská úmluva o pravomoci soudů a o uznání a výkonu rozhodnutí ve věcech občanských a obchodních (je vyhrazena pouze pro členské státy ES)

c) akty zástupců členských států

⇒ Členové Rady na některých zasedáních Rady přijímají usnesení jako zástupci svých států a nikoliv členové Rady – aktem bývá tzv. „Rozhodnutí zástupců vlád členských států, kteří se sešli v Radě“,

⇒ Můžou mít také povahu zjednodušených mezinárodních smluv až po nezávazná stanoviska.

⇒ V některých případech jsou tyto akty výrazem pravomocí svěřené zpět členským státům (např. jmenování členů Komise).

2. Akty orgánů společenství (sekundární právo)

⇒ **Nařízení** – je závazný právní normativní akt na úrovni Společenství i jednotlivých členských států.

⇒ **Směrnice** – nemá obecnou závaznost, je závazný pro subjekty, jemuž je určena a stanovuje pouze cíl jehož má být dosaženo, nikoliv jak ho má být dosaženo.

⇒ **Rozhodnutí** – je zpravidla individuálním aktem zavazujícím subjekty, jimž je adresováno (nejen členské státy, nýbrž i jiné subjekty). Kromě individuálních rozhodnutí jsou i rozhodnutí s normativním dopadem (např. rozhodnutí Komise č.1999/179 stanoví obecná ekologická kritéria pro přípustnost používání komunitární eko-nálepky na obuvnické výrobky apod.).

⇒ **Doporučení** – není to právní akt, jsou právně nezávazná.

⇒ **Stanoviska** - není to právní akt, jsou právně nezávazná.

Akty 2.pilíře

⇒ Maastrichtskou smlouvou:

- **Společná strategie** – stanovuje ji Evropská rada v oblastech, kde členské státy mají důležité společné zájmy. Vymezuje rovněž cíle, dobu trvání a
- potřebné prostředky. Na základě obecného rozhodnutí Evropské rady Rada přijímá konkrétní rozhodnutí.
- **Společné akce** – k řešení specifických situací, rozhoduje o nich Rada (stanovuje cíle, prostředky a dobu trvání – např. embargo na vývoz zbraní a munice do Afghánistánu).
- **Společný postoj (stanovisko)** – stanoví k jednotlivým problémům Rada, a to závazně pro členské státy (např. omezení hospodářských styků s Jugoslávií).

⇒ Rada rozhoduje jednomyslně, ale přijímá-li společnou akci nebo postoj na základě společné strategie, rozhoduje tzv. kvalifikovanou většinou (nesmí jít o vojenské otázky nebo obranu,

⇒ Pojistkou proti tomu, aby byl některý stát přehlasován, jsou:

- a) **konstruktivní abstinence** – stát, který si to nepřeje, se nemusí účastnit společné akce, ale nesmí v ní bránit ostatním,
- b) **blokování hlasování** – právo veta, odvolá-li se členský stát na důležité důvody své národní politiky (Rada v tomto případě může rozhodnout kvalifikovanou většinou že věc bude jednomyslně rozhodnuta v Evropské radě)

Akty 3.pilíře

⇒ do vzniku EU pouze mezinárodní smlouvy, sjednané v rámci Rady Evropy, které stále platí:

- Evropská úmluva o vydávání pachatelů trestních činů,
- Evropská úmluva o vzájemné pomoci v trestních věcech,
- Evropská úmluva o potlačování terorizmu,
- Úmluva o předávání odsouzených osob (k výkonu trestu)

⇒ Maastricht zavedl 2 akty, které přijímá Rada jednomyslně:

- **společné postoje** – stanoviska členských států v mezinárodních organizacích a na mezinárodních konferencích,
- **společné postupy** – analogie směrnic v komunitárním právu – např. sblížení právních předpisů členských států upravujících úplatkářství)

⇒ Amsterdam změnil společné postupy na 2 právně závazné akty přijímané Radou jednomyslně na:

- **rámcové rozhodnutí** – analogie směrnic ke sblížení práva členských států, který však na rozdíl od směrnic nikdy nemůže mít přímý účinek,
- **rozhodnutí** – týká se čehokoliv jiného kromě sblížení práva.

4.Orgány ES a EU

Evropská komise je orgánem, který reprezentuje zájmy Společenství

⇒ Její pravomoci zasahují i do 2. a 3.pilíře, proto přejmenování z (Komise ES zasahovala pouze na 1 pilíř) na Evropskou komisi

⇒ Tvoří ji sbor komisařů, kteří nejsou zástupci svých členských států (jsou dokonce povinni být na nich nezávislí a při své činnosti nesmí vykonávat žádnou jinou činnost), prosazují výhradně zájmy Společenství

- ⇒ Funkční období: 5 let, Komise řádně zasedá každou středu v Bruselu, má 20 člen
- ⇒ Členské státy se dohodnou s EP na funkci předsedy a designovaný předseda konzultuje pak s členskými státy návrhy na komisaře, vyhotoví se konečný seznam 20 komisařů, seznam schvaluje EP a předseda komise a nově jmenovaní komisaři jsou jmenováni dohodou všech členských států,
- ⇒ Každý komisař má přiděleno 1 nebo několik oblastí (resorty) a vznikají tzv. generální direktoriáty na způsob ministerstev

Pravomoci:

- ⇒ Je především tzv. **iniciativním orgánem**, který předkládá návrhy legislativních aktů a dalších opatření orgánům ES (zejména Radě – jsou povinně podkladem jednání Rady, Rada může zvrátit návrh Komise pouze jednomyslným rozhodnutím),
- ⇒ Je také **výkonným orgánem**, neboť je-li zmocněna Radou, vydává k sekundárním aktům prováděcí předpisy, je pověřena také výkonem rozhodnutí týkajících se rozpočtu,
- ⇒ V určitých případech (ochrana hospodářské soutěže) má také **rozhodovací a legislativní pravomoci** (vydává individuální rozhodnutí a normativní nařízení),
- ⇒ **Kontrolní pravomoci** Komise spočívají v sledování dodržování práva Společenství členskými státy a jejich subjekty a zahajuje příslušné řízení v této oblasti,
- ⇒ **Zastupuje Společenství navenek**, sjednává mezinárodní smlouvy, navazuje a udržuje styky včetně diplomatických s jednotlivými státy a mezinárodními organizacemi

Rada Evropské unie

- ⇒ Je orgánem EU, v němž jsou zastoupeny členské státy reprezentuje jejich zájmy . Čl.státy jsou v Radě zastoupeny na ministerské úrovni a to členy vlády (resortními ministry) podle projednávaných otázek
- ⇒ Předsednictví Rady se mění po 6 měsících,
- ⇒ Rada schvaluje akty, které podepisuje předseda Rady (zároveň je předsedou Evropské rady),
- ⇒ Zasedá v Bruselu nebo v Lucemburku.

Pravomoci:

- ⇒ Rada je především orgánem rozhodovacím, zabezpečuje koordinaci obecné hospodářské politiky členských států a uděluje Komisi pravomoci k provádění svých aktů.
- ⇒ Je hlavním zákonodárcem Společenství (prostřednictvím sekundárních aktů – směrnic, nařízení, rozhodnutí),
- ⇒ Má právo svolat konferenci o revizi smluv ES a dává souhlas k mezinárodním smlouvám uzavíraným jejím jménem (Komisí).
- ⇒ Rozhoduje: **jednomyslně** (bez záporného hlasu), **kvalifikovanou většinou** (je kombinováno s váženým hlasováním – každý stát má hlasy podle své velikosti – rozděluje se 87 hlasů), kvalifikovaná většina je 62, **prostou většinou** – pouze o procedurálních otázkách,

Evropský parlament

- ⇒ Vzniká v r. 1962 jako orgán s poslanci volenými v nepřímých volbách, od r.1976 rozhodnutím Rady v přímých volbách (první byly v červnu 1979),

- ⇒ 626 poslanců, sídlo: Štrasburk.
- ⇒ Předseda, 14 místopředsedů, 20 stálých parlamentních výborů,
- ⇒ Usnává se absolutní většinou hlasů (neplatí-li pro daný případ zvláštní pravidlo)

Pravomoci

- ⇒ **Spolurozhodovací pravomoc** – Maastricht – v některých případech se EP spolupodílí na přijímání sekundárních aktů s Radou (čl.251 Smlouvy o ES, kde je souhlas EP k přijetí aktu nezbytný),
- ⇒ **Účast v legislativní činnosti mimo spolurozhodování** – EP je především konzultativním orgánem Rady, poskytuje právně nezávazná stanoviska nebo tzv. kooperační procedury,
- ⇒ **Účast v projednávání rozpočtu Společenství** – u obligatorních výdajů hlasuje kvalifikovanou většinou, u jiných výdajů prostou většinou. Může dokonce úpravy provedené Radou přehlasovat.
- ⇒ **Vyslovení nedůvěry Komisi** – po třech dnech od podání návrhu 2/3 z většiny,
- ⇒ **Interpelace, projednání výroční zprávy Komise, Schvalování předsedy a členů komise,**
- ⇒ **Vyšetřování vad při implementaci práva Společenství** – ustavuje na návrh 1/4 poslanců dočasný vyšetřovací výbor
- ⇒ **Petiční právo** – přijímá petice, **Ombudsman** (EU) – jmenuje ho

Evropská rada

- ⇒ Tzv. evropský summit hlav států a předsedů vlád, přijímá zásadní politická rozhodnutí nezbytná pro vývoj Společenství.

Evropský soudní dvůr

- nejvyšší instance práva Společenství – je vázán pouze právem ES, zajišťuje dodržování práva při výkladu a provádění zakládacích smluv, nese odpovědnost za jednotnost výkladu a aplikace práva ES, kontroluje legitimitu rozhodování Rady EU a Komise ...
- K Soudnímu dvoru se může obrátit každý členský stát, který se domnívá, že jiný čl. stát porušil komunitární právo, podání vůči některému čl. státu může učinit i Evropská komise
- ⇒ Soudní dvůr se skládá z 15 soudců z jednotlivých států volených na 6 let + 9 tzv. generálních advokátů. Soudci volí ze svého středu předsedu na období 3 let
- ⇒ sídlo: Lucemburk

Pravomoci

- ⇒ zajišťování dodržování práva při výkladu a provádění smlouvy a právních aktů vydaných na jejím základě,
- ⇒ mezi orgány Společenství, mezi Společenstvím a členskými státy a členskými státy navzájem,
- ⇒ je odvolací instancí Soudu první instance.
- ⇒ Soud první instance
- ⇒ vznikl na základě Jednotného evropského aktu rozhodnutím Rady, prakticky funguje až od r.1991 (tehdy byl přijat jednací řád), 15 soudců na 6 let

Pravomoci

- ⇒ pracovněprávní spory mezi Společenstvími a jejich zaměstnanci, spory ze žalob podaných fyzickými a právnickými osobami, zvláštní spory podle smlouvy o ESUO

Účetní dvůr – 15 auditorů jmenovaných Radou na 6 let, kontrola hospodaření s prostředky Společenství u jejich orgánů, ale i u orgánů členských států

Evropská centrální banka, založená k 1.7.1998

- má výlučné právo povolovat vydávání bankovek Euro ve Společenství
- hlavními orgány jsou Řídící rada, Výkonný výbor a Generální rada

Evropská investiční banka, ustavena k 1.1.1958

- byla ustavena na základě příslušných ustanovení Smlouvy o založení EHS za účelem střednědobého a dlouhodobého spolufinancování kapitálových investic, které by napomáhaly rozvoji Evropských společenství
- jejími základními úkoly jsou pomoc méně rozvinutým oblastem, rozvoj dopravní a telekomunikační infrastruktury, ochrana životního prostředí ...
- nejvyšším orgánem je Rada guvernérů, složená z ministrů členských zemí

5. Legislativní proces v ES a EU

Ustanovení nových článků 251 a 252 Smlouvy ES, které přinesla Smlouva o EU, upravují podrobně proceduru přijímání aktů Společenství jeho orgány. Rozlišují se zde 2 různé postupy, a to skutečné spolurozhodování Evropského parlamentu (článek 251 – viz. a)) a postup obdobný bývalé kooperační proceduře, kdy stanovisko Evropského parlamentu může být nerespektováno, rozhodne-li Rada jednomyslně (článek 252)

a) postup podle čl. 251

- ⇒ Jako první úkon Komise předloží návrh aktu EP a Radě,
- ⇒ Rada po vyjádření EP přijme kvalifikovanou většinou společné stanovisko, které je sděleno EP se sdělením důvodů, proč takto postupovala,
- ⇒ Pokud do 3 měsíců EP schválí společné stanovisko nebo nevyjádří se, Rada navrhaný akt přijme shodně s tímto společným stanoviskem,
- ⇒ Pokud EP odmítne, Rada může svolat Smírčí výbor (1:1 z členů Rady a EP), kde se snaží své stanovisko lépe vysvětlit, pokud i po tomto EP odmítne akt nebo navrhne-li změny společného stanoviska, akt se vrací Radě a Komisi,
- ⇒ Komise buď přijme kvalifikovanou většinou do 3 měsíců změny navržené EP (u změn, kde je nesouhlas Komise, musí přijmout jednomyslně) a změní svoje společné stanovisko,
- ⇒ Když ne, tak předseda Rady v dohodě s Předsedou EP svolá neprodleně Smírčí výbor, který má dosáhnout přijetí aktu (Komise funguje jako katalyzátor procesu),
- ⇒ Schválí-li Smírčí výbor do 6 týdnů od svolání společný návrh, EP a Rada mají do 6 týdnů schválit akt (Rada kvalifikovanou, EP většinou), neschválí-li jeden nebo druhý, akt je nepřijatý,
- ⇒ To samé je v případě, neschválí-li Smírčí výbor společný návrh (do 6-ti týdenní lhůty může Rada ustoupit a přijmout návrh se změnami EP – znova to však podléhá schválení EP)

Postup podle čl.252 (tzv.kooperační procedura)

- ⇒ Rada přijme společné stanovisko kvalifikovanou většinou na návrh Komise a po vyjádření EP, společné stanovisko Rady se sdělí EP (Rada a komise podrobně informují EP o důvodech přijetí společného stanoviska),
- ⇒ Schválí-li EP do 3 měsíců společné stanovisko nebo se k němu v této lhůtě nevyjádří, Rada navrhovaný akt přijme v souladu se společným stanoviskem,
- ⇒ Navrhne-li EP v 3 měsíční lhůtě většinou svých členů změnu společného stanoviska, Komise to prozkoumá a předá Radě s přezkoumaným návrhem ty změny, které nepřijala (s uvedením důvodu). Rada může jednomyslně tyto změny přijmout,
- ⇒ akt odmítne, Rada ho přesto může schválit při opakovaném projednávání, ale pouze jednomyslně (nikoliv už kvalifikovanou většinou),

Publikace aktů

- ⇒ Podle čl.254 smlouvy o ES se nařízení Rady povinně publikují v Úředním věstníku Společenství, rozhodnutí a směrnice se nemusí, ale zpravidla se tam objevují také. Akt vstupuje do platnosti v den, který stanovuje sám akt, nebo ve dvacátý den po publikaci,

6. Soudní řízení v ES (zaměření na prejudiciální řízení)

Prejudiciální řízení

- ⇒ Prejudiciální řízení je specifickým institutem práva EU souvisejícím s aplikací tohoto práva vnitrostátními soudy členských států,
- ⇒ Zajištění jednotnosti výkladu a aplikace práva Společenství ve všech jeho členských státech patří mezi hlavní úkoly Soudního dvora (čl. 220 smlouvy o ES),
- ⇒ Jedním z nástrojů je tzv. prejudiciální (předběžné) rozhodování Soudního dvora, které dává soudům členských států závazné vodítko pro výklad a aplikaci norem práva Společenství v konkrétní věci a nezávazné vodítko pro další budoucí stejné nebo obdobné případy,
- ⇒ Soudnímu dvoru náleží podle smlouvy pravomoc vydávat prejudiciální rozhodnutí:
 - a) týkající se výkladu smlouvy,
 - b) týkající se platnosti a výkladu aktů orgánů Společenství,
 - c) týkající se výkladu statutu orgánů zřízených aktem Rady, stanoví-li tak statuty,
- ⇒ je-li takováto otázka vznesena před jakýmkoli soudním orgánem členského státu Společenství, může tento soudní orgán požádat Soudní dvůr o vydání rozhodnutí v této otázce, má-li zato, že toto rozhodnutí je nezbytné pro vydání rozsudku,
- ⇒ je-li ovšem tato otázka vznesena v neukončeném řízení před soudním orgánem členského státu, jehož rozhodnutí nelze napadnout opravným prostředkem podle vnitrostátního práva, je tento soudní orgán povinen předložit věc soudnímu dvoru.
- ⇒ Soudní dvůr nemůže změnit ani zrušit rozhodnutí vnitrostátního soudu, ten je však jeho nálezem vázán při aplikaci předpisu práva ES,
- ⇒ Prejudiciální řízení probíhá a je ukončeno před vydáním rozhodnutí ve věci samé.

Řízení před Soudním dvorem

- ⇒ Zahajuje se písemnou žalobou, která je publikována v Úředním věstníku (podání nemá odkladný účinek, ale Soudní dvůr, vyžadují-li si to okolnosti, může nařídit odklad provedení napadeného aktu,

- ⇒ Předseda Soudního dvora ustanoví soudce-zpravodaje, žaloba je doručena žalované straně, která se k ní v jednoměsíční lhůtě vyjádří, zase se může vyjádřit žalobce etc. = tzv. **písemná fáze řízení**,
- ⇒ Pak se rozhodne, jaké dokazování bude třeba a zdali se rozhodne v plénu nebo v tří a pětičlenných senátech (v plénu zasedá Soudní dvůr, je-li o to požádán členským státem nebo orgánem Společenství, které jsou stranou sporu. Soud první instance rozhoduje vždy v senátech),
- ⇒ Předseda Soudního dvora poté stanoví datum ústního jednání, které je veřejné, o věci se jedná v přítomnosti generálního advokáta a ústní stadium končí závěry generálního advokáta, které jsou návrhem rozhodnutí ve sporu,
- ⇒ Soudci poté rozhodnou věc rozsudkem
- ⇒ Rozhodnutí Soudního dvora je konečné a není proti němu odvolání,
- ⇒ Proti rozhodnutí Soudu první instance lze podat odvolání z hmotně i procesně právního hlediska: a) nedostatek pravomoci, b) pro porušení procesněprávní normy, c) porušení pravidel práva Společenství.
- ⇒ Lhůta k odvolání je 2 měsíce od doručení rozhodnutí,
- ⇒ Soudní dvůr buď rozhodne sám, nebo vrátí věc k novému projednání Soudu první instance,
- ⇒ Mimořádným opravným prostředkem je žádost o revizi rozhodnutí (u obou soudních orgánů) – deset let od vydání rozhodnutí (vyjde-li najevo skutečnost, která by podstatně ovlivnila výsledek řízení, kdyby byla včas známa.
- ⇒ Rozhodnutí jsou přijímána prostou většinou a jejich vyhlášení je veřejné,
- ⇒ Strany jsou zastupovány advokáty a vysokoškolskými učiteli práva, Rozhodnutí obou soudů jsou v členských státech vykonatelná v občanskoprávním exekučním řízení

7. Volný oběh zboží – fiskální otázky (cla, daně)

- ⇒ Je jedním z hlavních pilířů společného trhu
- ⇒ Podmínky k vytvoření jednotného vnitřního trhu jsou:
- a) **celní unie** – vnitřní cla zrušena v r.1968
 - *zákaz cel na dovozy a vývozy*, jakož i jakýchkoli dávek s obdobným účinkem – tzv. vnitřní aspekt celní unie,
 - *přijetí jednotného celního tarifu ze strany členských států vůči třetím zemím* (vnější aspekt celní unie). Jedná se o jednotný celní sazebník obsahující : tarif, druhy a sazby cla ...)
- b) **zrušení kvantitativních omezení dovozů a vývozu**
Zrušení cel a obdobných dávek k zajištění volného pohybu zboží nestačí. K jeho omezování se kromě peněžního nástroje použije i nástroj administrativní (důvody jsou hospodářské, ale i politické. Nejčastěji se používají tzv. *kvantitativní omezení (restrikce)* omezení množství dováženého nebo vyváženého zboží, jejich vyjádřením jsou tzv. kvóty, stanovené na určitá období. Výhodou na rozdíl od cla je, že se stanovují dle momentálních potřeb.
- c) **zákaz daňové diskriminace dováženého a vyváženého zboží**,
- d) **uzpůsobení státních monopolů obchodní povahy** tak, aby byla vyloučena diskriminace mezi příslušníky členských států pokud jde o podmínky nákupu a odbytu zboží,
- e) **regulace státních podpor**, aby nedocházelo k zvýhodňování tuzemských výrobců

Za zboží – výrobky se považuje cokoli, co může být způsobilé k peněžnímu ohodnocení a může být předmětem peněžní transakce. **Smlouva** podrobně určuje, na které výrobky se volný pohyb vztahuje a to z hlediska druhů a z hlediska původu (původ v čl. státech, ty které pocházejí ze třetích států ale jsou v čl. státě ve volném oběhu).

Výjimku ze zákazu uplatnění kvantitativních omezení a opatření s obdobným účinkem tvoří zboží, jehož dovoz, vývoz a výrobu lze zakázat nebo omezit, je-li to odůvodněno:

- veřejnou morálkou, *např. dovoz pornografického zboží*
- veřejným pořádkem, *bývá velmi zřídka*
- veřejnou bezpečností, *rovně velmi zřídka*
- ochranou zdraví a života lidí a zvířat a ochranou rostlin, *nejčastěji uplatňovaný*
- ochranou pokladů národního bohatství majících uměleckou, historickou nebo archeologickou hodnotu, *nežádoucí vývoz uměleckých podkladů*
- ochranou průmyslového nebo obchodního vlastnictví, *např. ochrana autorské značky, nebo známky*

8. Volný oběh zboží (technická omezení, harmonizace)

- ⇒ právo členských států Společenství se v oblasti technických norem se harmonizuje prostřednictvím směrnic Rady (harmonizační směrnice se přijímají kvalifikovanou většinou),
- ⇒ harmonizace se však uskutečňuje pouze v nezbytné míře, spíše se zavádí zásada vzájemného uznávání vnitrostátních norem a úpravy normování prostřednictvím soukromých evropských normalizačních úřadů,
- ⇒ vychází se z premisy, že cíle, které jednotlivé členské státy sledují v oblasti ochrany spotřebitele jsou v zásadě stejné, pouze technické prostředky se liší,
- ⇒ směrnice k harmonizaci přijaté kvalifikovanou většinou Rady mají pojistky (kdyby to přece jen některému státu nevyhovovalo (komise připustí přetrvání dosavadní nekonformní národní úpravy, nejde-li o svévolnou diskriminaci, omezování obchodu mezi členskými státy a překážku fungování vnitřního trhu – z důvodu ohrožení národní bezpečnosti, ochrany života a zdraví obyvatelstva, ochrana kulturních památek apod.). Když se důvod členského státu objeví dodatečně (připadá do úvahy pouze ochrana pracovního a životního prostředí), může členský stát přijmout novou úpravu odlišnou od harmonizované.

9. Volný pohyb fyzických osob a osob výdělečně činných

Pojem volného pohybu osob

- princip volného pohybu osob je stanoven v článku 3 smlouvy jako jeden ze základních předpokladů fungování společného trhu
- volným pohybem osob se nerozumí jen možnost prostého přemísťování osob v rámci Společenství, ale především možnost změny místa jejich pobytu za účelem výkonu pracovní činnosti nebo podnikání, tedy možnost usadit se a pracovat, jakož i podnikat na území kteréhokoli členského státu

Volný pohyb osob – ostatní fyzické osoby

- ⇒ v rámci jednotného trhu nebyl možný absolutní pohyb fyzických osob (kromě ekonomicky činných),
- ⇒ teprve v r.1990 došlo na základě tří směrnic k rozšíření této kategorie o:
 - a) na osoby žijící z nezávislých příjmů (renty, dividendy),
 - b) důchodce,
 - c) studentypodmínkou bylo zdravotní pojištění těchto osob a dostatek prostředků na obživu.

- ⇒ Maastrichtská smlouva zavedla občanství EU a stanoví, že každý občan EU má právo svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států s omezeními stanovenými smlouvou:
 - a) z důvodu veřejného pořádku a veřejné bezpečnosti – musí být založena výhradně na osobním chování příslušné osoby,
 - b) z důvodu ochrany zdraví – příloha směrnice č. 64/221 stanovuje seznam nakažlivých chorob, které mohou být důvodem k odepření vstupu.
- ⇒ v rámci společného trhu byla od začátku svoboda volného pohybu ekonomicky činných osob (tj. zaměstnanců, podnikatelů, živnostníků apod. včetně jejich rodinných příslušníků),
- ⇒ v 50. letech to začalo bezvízovým stykem
- ⇒ teprve na základě Jednotného evropského aktu (1990) byl rozšířen volný pohyb o další kategorie osob. Podmínkou je zdravotní pojištění těchto osob a dostatek finančních prostředků na živobytí
- ⇒ Maastrichtská Smlouva o EU zavedla občanství EU: ta stanoví, že každý občan Unie má právo svobodně pohybovat a pobývat na území čl. států s omezenými podmínkami, každý ekonomicky činný občan státu Společenství má stejná práva jako občan státu, v němž pobývá, požadavek jazyka u některých profesí (učitel, lékař) se nepovažuje za DISKRIMINACI,
- ⇒ **omezení:**
 - c) z důvodu veřejného pořádku a veřejné bezpečnosti – musí být založena výhradně na osobním chování příslušné osoby,
 - d) z důvodu ochrany zdraví – příloha směrnice č. 64/221 stanovuje seznam nakažlivých chorob, které mohou být důvodem k odepření vstupu,
 - e) státní služba (ta je vyhrazena státním občan členského státu – policie, armáda, soudy, státní zaměstnanci – pouze vlastní výkon veřejné služby, nikoliv obslužné profese)
- ⇒ **práva vstupu a pobytu:**
 - a) právo opustit domovský stát,
 - b) právo vstoupit na území jiného členského státu na základě předložení identifikačního průkazu (vízum může být požadováno pouze od rodinných příslušníků – pocházejících z nečlenského státu),
 - c) právo k povolení pobytu na základě identifikačního průkazu a potvrzení o zaměstnání (u rodinných příslušníků potvrzení o příbuzenském vztahu nebo o skutečnosti, že jde o vyživované osoby),

10. Volný pohyb osob – ostatní fyzické osoby

- ⇒ v rámci jednotného trhu nebyl možný absolutní pohyb fyzických osob (kromě ekonomicky činných),
- ⇒ teprve v r. 1990 došlo na základě tří směrnic k rozšíření této kategorie o:
 - d) na osoby žijící z nezávislých příjmů (renty, dividendy),
 - e) důchodce,
 - f) studenty
- podmínkou bylo zdravotní pojištění těchto osob a dostatek prostředků na obživu.
- ⇒ Maastrichtská smlouva zavedla občanství EU a stanoví, že každý občan EU má právo svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států s omezeními stanovenými smlouvou:
 - f) z důvodu veřejného pořádku a veřejné bezpečnosti – musí být založena výhradně na osobním chování příslušné osoby,
 - g) z důvodu ochrany zdraví – příloha směrnice č. 64/221 stanovuje seznam nakažlivých chorob, které mohou být důvodem k odepření vstupu.

11. Volný pohyb služeb a kapitálu

Volný pohyb služeb o poskytování služby se jedná v případě, kdy poskytovatel služby (příslušník čl. státu) má sídlo v jiném čl. státě než ten, komu je služba poskytována..

- ⇒ jsou to úkony poskytovány za úplatu, pokud se neřídí ustanoveními o volném pohybu zboží, kdy poskytovatel služby sídlí v jiném státě než ten, komu je služba poskytována,
- ⇒ základním pojmem služby je tedy přeshraniční prvek,
- ⇒ zákaz diskriminace platí nejen na poskytovatele služby, ale i příjemce,
- ⇒ za diskriminaci nelze považovat uplatňování vnitrostátních pravidel pro výkon určitých povolání, které se týkají kvalifikačních předpokladů k zaručení kvality služeb,
- ⇒ poskytování služeb se dělí na:
 - a) **aktivní** (do jiného členského státu se přemísťuje poskytovatel – např. advokát),
 - b) **pasivní** (příjemce služby se přemísťuje za poskytovatelem – lékař za pacientem),
 - c) **oba účastníci zůstávají ve svých státech a přemísťuje se jen předmět služby** (např. architektonické plány, PC programy apod.)
- ⇒ právo usazení a poskytování služeb není právem absolutním, jsou jistá omezení:
 - a) **účast na výkonu státní moci** – odepření poskytování služeb osobám, které, ač nejsou zaměstnanci státní správy, mohly by vykonávat činnost, která je, byť jen příležitostně, spojena s výkonem státní moci,
 - b) **veřejný pořádek, veřejná bezpečnost, ochrana zdraví,**
 - c) **kvalifikační předpoklady** – v EU jsou stále potíže s uznáváním vzdělání, od r.1991 došlo k vzájemnému uznání dosažené vysokoškolské kvalifikace, zvláštní režim stále zůstal u povolání lékaře a lékárníka,
 - d) **zvláštní pravidla pro výkon určitých povolání** – např. nizozemská advokátní komora vyžaduje u svých členů bydliště v Nizozemí – není to diskriminace, protože každý advokát se může etablovat v Nizozemí a mít tam trvalé bydliště
- ⇒ specifika finančních služeb – bankovní a pojišťovací služby, zvláštní omezení se týkají dohledu nad těmito službami (není jednotný) a také bankovníctví není v ve státech unie jednotné

Volný pohyb kapitálu – čtvrtá základní svoboda jednotného vnitřního trhu, jeho dosažení trvalo nejdéle,

- Současná úprava ve smlouvě ES je účinná od počátku 1994, kdy byla Maastrichtskou smlouvou o EU zrušena úprava původní.

- ⇒ V obecné rovině je volný pohyb kapitálu zákaz omezení přechodu hodnot mezi členskými státy, nejde-li o zboží nebo služby,
- ⇒ jde o peníze, cenné papíry nebo práva k majetku nebo půdě,
- ⇒ volný pohyb kapitálu se dělí na 2 složky:
 - a) **volný pohyb plateb**, tj. transfery deviz (již za společného trhu) . O platby jde v případě plnění závazku, např. placení kupní ceny za dodané zboží, rovněž plnění z pojistné smlouvy v případě vzniku škody (např. dopravní nehoda). Omezení plateb je až na výjimky nepřipustné
 - b) volný pohyb kapitálu v užším smyslu se týká především investování, vkladů na účtech .. Má návaznost na volný pohyb osob, zejména na právo usazování. Počátek volného pohybu kapitálu se datuje od zavedení práva na podnikání. Mezníkem je rok 1988 byla vydána směrnice, která liberalizovala všechn pohyb kapitálu, včetně krátkodobého.

Omezení volného pohybu kapitálu:

- ⇒ zrušena prakticky v r.1993, jsou minimální, explicitně stanovená

12. Soutěžní, regionální a zemědělská politika

Hospodářská soutěž

- ⇒ nařízení č.17/62 Komise – vynutitelnost ustanovení o soutěži smlouvy o Společenství,
- ⇒ Komise má pravomoc:
 - a) udělovat výjimky a podávat vyjádření o právní bezvadnosti opatření podniků nebo jejich sdružení,
 - b) zjišťovat skutkový stav při posuzování jednotlivých případů domnělého nebo skutečného porušení ustanovení smlouvy,
 - c) postihovat porušitele sankcemi.
- ⇒ Rozhodnutí KOMISE podléhá soudnímu přezkumu

Zákaz se týká:

- ⇒ Určitých dohod mezi podniky, rozhodnutí sdružení podniků a jednání ve shodě
- ⇒ Zákaz zneužívání dominantního postavení,
- ⇒ Slučování (fúze) podniků

Regionální a zemědělská politika

- regionální politika v EU, jedná se o podporu investičních aktivit v jednotlivých regionech (např.. dotace z Bruselu)
- ČR bude taktéž příjemcem regionální podpory
- Regionální politika společně se zemědělskou činí ¾ výdajů EU, z toho ¼ jsou administrativní náklady na chod
- Příjmovou stránku rozpočtu činí cla ze třetích zemí a určité % výnosu DPH
- ⇒ Její podstata spočívá v tom, že Společenství poskytují zvláštní pomoc určitým geografickým oblastem na území členských států, v nichž existují určité specifické problémy (např. ekonomické či sociální) dané specifickostí příslušné oblasti,
- ⇒ Institucionální zajištění: Evropská investiční banka, Evropský sociální fond, Evropský fond zaměřený a garancí zemědělské výroby, Evropský fond regionálního rozvoje,
- ⇒ Právně terminus technicus region není vymezen, regiony se dělí:
 - a) regiony, v nichž je rozvoj opožděn,
 - b) regiony dotčené poklesem průmyslové výroby v určitých odvětvích a regiony pohraniční,
 - c) regiony zahrnující zemědělské oblasti se ztíženými podmínkami pro zemědělství,
 - d) regiony s mimořádně řídkým osídlením (méně než 8 osob na km²),
- ⇒ problémy příhraničních regionů – snaha o řešení prostřednictvím tzv. euroregionů, které mají přeshraniční charakter,
- ⇒ po r.1990 se objevují euroregiony členských států s přidruženými, které jsou financovány:
 - a) ze strukturálních fondů Společenství – pro částí členské,
 - b) projekt PHARE – u přidružených

Zemědělská politika

- zemědělská politika je neuralgickým bodem politiky Společenství,
 - ⇒ je doprovázena masivními dotacemi a podporou infrastruktury,
 - ⇒ tvoří 50-55% výdajů rozpočtu Společenství
 - ⇒ jednotná zemědělská politika v EU se snaží omezit prostřednictvím cla a kvót dovoz ze třetích zemí a také je podporována subvencí podporující vývoz vlastních potravin (produkcí)
 - ⇒ důležitým faktorem je zavedení jednotné dotační politiky (dostávat stejné dotace podle stejných pravidel)

⇒ zem.politika je uplatňovaná právním rámcem v podobě NARÍZENÍ (např.zákaz výsadby nových vinic)

13.Jednotná měna

⇒ společnou zúčtovací jednotkou Společenství bylo ECU (národní měny existovaly dál), kdežto EURO je jednotnou měnou (národní měny se ruší),
⇒ zavádění EURA má 3 etapy:

1.etapa - začíná v r.1990 volným pohybem kapitálu, jejímž cílem bylo navázání užší spolupráce mezi centrálními bankami členských států. Členským státům byla stanovena povinnost přijmout víceleté programy k zajištění stability měn a ozdravení veřejných financí.

2.etapa – 1.1.1994 – členským státům je uložena povinnost zabránit nadměrnému deficitu veřejných financí a zavést nezávislost ústředních bank na vládách. Místo Výboru guvernérů centrálních bank a Evropského fondu měnové spolupráce vzniká **Evropský měnový institut** se sídlem ve Frankfurtu (předseda EMI+guvernéri národních centrálních bank).

Členské státy se hodnotí podle těchto kritérií:

- míra inflace (nesmí se vzdalovat od situace ve 3 nejlepších zemích),
- mírný rozpočtový deficit (do 3% HDP, veřejný dluh nesmí být větší 60% HDP),
- dlouhodobá stabilita úrovně úrokové míry,
- dodržování flukтуаčních mezí MSK(mechanismu směnných kurzů) +/-15%

Státy, která kritéria plní, mají povinnost zapojit se do zavádění jednotné měny (kromě VB, Dánska – Maastricht, Švédsko-přístupová smlouva), státy, které neplní (Řecko), nejsou sankcionovány.

3.etapa – v r.1998 je EMI nahrazeno Evropskou centrální bankou (ECB), s centrálními bankami členských států tvoří Evropský systém centrálních bank, **má 3 fáze:**

- a) první fáze - od 2.5.1998 – určením států, které se zavedení eura zúčastní od počátku (všichni kromě VB, Švédska, Dánska a Řecka = Řecko se stalo dodatečně členem měnové unie v r.2000),
- b) druhá fáze začíná 1.1.1999 (Měnový výbor se nahrazuje ekonomickým a finančním výborem), Rada přijímá na konci r.1998 pevné (neodvolatelné) kurzové sazby národních měn. Evropský měnový systém existuje nadále pro země, které zatím EURO nepřijaly. Národní měny států měnové unie přestaly existovat a jsou plně nahrazeny jednotnou měnou euro. Platí se však dále oběživem států, které se však staly pouze jednotkami eura. ECU se ruší a začíná fungovat Evropská centrální banka.
- c) Třetí fáze nastává od 1.1.2002, kdy jsou uvedeny do oběhu bankovky a mince EURA, po dobu prvních 2 měsíců obíhají s národními měnami.

14.Společná zahraniční a bezpečnostní politika

⇒ **Tvoří 2.pilíř EU (Maastricht 1992),**

⇒ **Zůstává stále na úrovni mezivládní,**

⇒ Je dosažitelná jen tam kde 15 (v budoucnu 25) států se shodne (jednomyslně) – eventuelně se některý se států zdrží s tím, že společnou politiku nesmí kazit

- ⇒ Obranná politika EU (členské státy nejsou schopny obrany jako celku) a to i z důvodu toho, že některé členské státy jsou neutrální (např. Rakousko, Irsko..) a některé jsou členy jiné obranné aliance jako je např. NATO
- ⇒ **Maastrichtská smlouva stanoví pro uskutečnění společné zahraniční a bezpečnostní politiky tyto právní nástroje:**
- **Společná strategie** – stanovuje ji Evropská rada v oblastech, kde členské státy mají důležité společné zájmy. Vymezuje rovněž cíle, dobu trvání a potřebné prostředky. Na základě obecného rozhodnutí Evropské rady Rada přijímá konkrétní rozhodnutí.
 - **Společné akce** – k řešení specifických situací, rozhoduje o nich Rada (stanovuje cíle, prostředky a dobu trvání – např. embargo na vývoz zbraní a munice do Afghánistánu).
 - **Společný postoj (stanovisko)** – stanoví k jednotlivým problémům Rada, a to závazně pro členské státy (např. omezení hospodářských styků s Jugoslávií).
- ⇒ Rada rozhoduje jednomyslně, ale přijímá-li společnou akci nebo postoj na základě společné strategie, rozhoduje tzv. kvalifikovanou většinou (nesmí jít o vojenské otázky nebo obranu,
- ⇒ Pojistkou proti tomu, aby byl některý stát přehlasován, jsou:
- c) **konstruktivní abstinence** – stát, který si to nepřeje, se nemusí účastnit společné akce, ale nesmí v ní bránit ostatním,
 - d) **blokování hlasování** – právo veta, odvolá-li se členský stát na důležité důvody své národní politiky (Rada v tomto případě může rozhodnout kvalifikovanou většinou že věc bude jednomyslně rozhodnuta v Evropské radě)
- ⇒ společná zahraniční a bezpečnostní politika také zahrnuje všechny otázky týkající se bezpečnosti Unie, včetně vytváření rámce společné obranné politiky, která se může změnit ve společnou obranu, rozhodne-li tak Evropská rada. Toto rozhodnutí bude přijato členskými státy po jeho schválení podle jejich ústavních předpisů,
- ⇒ smlouva zřizuje funkci **Vysokého zástupce pro společnou zahraniční a bezpečnostní politiku**, jímž je generální tajemník Rady, byť v záležitostech společné zahraniční a bezpečnostní politiky Unii ve skutečnosti zastupuje předseda Rady (tj. zástupce předsedajícího státu),
- ⇒ z dalších orgánů Společenství je zapojena Komise, EP však má pouze konzultativní funkci,
- ⇒ pravomoci Soudního dvora se na tuto oblast nevztahují,
- ⇒ jednotlivé členské státy mají vlastní diplomatická zastoupení, diplomatická zastoupení EU jsou pouze sekundární,
- ⇒ existuje konzulární úmluva – není-li v dané zemi konzulární mise státu občana, který se dostane do potíží, může požádat o konzulární ochranu kteréhokoliv jiného státu Unie (musí se k němu chovat jako k vlastnímu občanovi),
- ⇒ v 2. pilíři se přijímají akty konsensem členských států,

15. Policejní spolupráce, odstranění hraničních kontrol

- ⇒ policie může překračovat hranice s jistými omezeními (absolutní zákaz vstupování do soukromých prostor, smí se pohybovat pouze v prostorech veřejných, zbraň použít pouze v sebeobraně a pronásledovat pouze v případě, hrozí-li nebezpečí z prodlení, jinak musí kontaktovat svůj protějšek, zadržení se smí provést pouze v tom případě,

nevylučuje-li to druhá strana, musí být viditelné označení „policie“, obvykle se přeshraničně pronásleduje do cca 20 km),

- ⇒ EUROPOL – evropský policejní úřad (cca 250 zaměstnanců) – mají více citlivých informací než Interpol, nevýhodou je, že nemá oprávnění přímo řídit policejní jednotky jednotlivých států, ani v nich zasahovat – **NEEXISTUJE EVROPSKÉ PŘÁVO POLICEJNÍHO ZÁSAHU**. Zabezpečuje koordinaci a informovanost mezi čl. státy EU v oblasti policie.
- ⇒ Hlavním nástrojem spolupráce justičních a vnitřních orgánů členských států jsou mezinárodní smlouvy, mezi nimi,
- ⇒ Sem patří sem agendy:
 - odstranění kontrol na vnitřních hranicích členských států,
 - spolupráce mezi policejními orgány členských států,
 - spolupráce soudů ve věcech civilních,
 - spolupráce soudů v agendě trestní,
 - azylová politika
 - vízová politika

} vůči 3.zemím
- ⇒ odstranění kontrol na vnitřních hranicích členských států zavedeno tzv. Schengenskými dohodami (v r.1985 pouze Francie, SRN a Benelux) – průjezd hranicemi prostřednictvím zelených disků s nápisem „nic k proclení“,
- ⇒ od r.1995 se kromě VB a Irska (také Dánsko, ačkoliv podepsalo, neratifikovalo) se k ní připojili všechny země EU + 2 státy ESVO – Island a Norsko,
- ⇒ upouští se od kontrol na vnitřních hranicích Unie, ale o to více se kontrolují vnější hranice, což je předpokladem fungování
- ⇒ hlavním smyslem a politikou všech vyspělých států je zabránit nekontrolovatelné imigraci především ze třetích zemí
- ⇒ zavedla se jednotná forma cestovního pasu,
- ⇒ celní odbavování u vnitrozemských států se přesouvá na vnitrozemské celnice (vůči 3.zemím),
- ⇒ vízová politika je společná,
- ⇒ ČR se stane vnitřním státem EU a nebude mít žádnou tradiční hraniční ochranu (akorát na letišti zůstane vnější hranice)
- ⇒ Schengenský informační systém – propojení policejních databází – kdo je nežádoucí osobou v jednom státě Unie, stává se jí ve všech ostatních, dále jsou tam informace o hledaných osobách, odcizených zbraních, falešných penězích apod.,
- ⇒ Institutionalizovanou složkou Schengenu je tzv. **Výkonný výbor**, složený ze zástupců členských států,
- ⇒ Amsterodamská smlouva začlenila „schengenský acquis“ čili schengenské právo do acquis communautaire, čili komunitního práva

16. Soudní spolupráce

- justiční spolupráce v trestních věcech je nezbytná z důvodů:
 1. faktické uvolnění pohybu osob mezi čl. státy je příznivé pro trestnou činnost .. snadný únik postihu formou přemístění mimo teritoriální dosah jejich pravomoci konkrétního státu

2. některé trestné činy jsou svojí povahou mezinárodní: např. obchod s drogami, lidmi, padělání peněz ..

- EU nemá žádné vlastní autonomní trestní právo, má jen fragmenty (např. trest smrti ve všech státech)
- Jediným základní právním nástrojem do vzniku EU byly MS, sjednané v rámci Rady Evropy, které jsou využívány stále a to v oblasti:
 1. *Ev.úmluva o vydávání pachatelů trestných činů k trestnímu stíhání (ale pouze občanů jiných států, ne svých). **Pozor/ zde se očekává průlom a to, že státy k potrestání budou do ciziny vydávat i své vlastní st. Občany.***
 2. *Úmluva o předávání odsouzených osob. **Další průlom nastane v tom, že výkon trestu odnětí svobody bude směřovat k tomu, že bude pouze v domovském státu.***
 3. *Ev.úmluva o potlačování terorismu*

- ⇒ Evropská justice dnes je souhrn všech justičních orgánů členských států Společenství,
- ⇒ Existuje tzv. Bruselská úmluva o pravomoci soudů a o výkonu rozhodnutí ve věcech občanských a obchodních (byla přijata v r.1968, vstoupila v platnost v r.1973),
- ⇒ V první části rozhraníčuje pravomoci soudů smluvních států ve věcech občanských a obchodních (kritérium státní příslušnosti opouští ve prospěch bydliště žalované strany – reakce na jednotný vnitřní trh),
- ⇒ Při uznání a výkonu cizích rozhodnutí se prosadila presumpce jejich nezávadnosti, která umožnila stanovit podmínky pro jejich uznání a výkon, čímž vzniká „volný pohyb soudních rozhodnutí“,

Amsterodamská smlouva přenesla oblast justiční spolupráce v soukromoprávních věcech do 1.pilíře (čl.65) a Rada po konzultaci s EP vydala 3 nařízení v této oblasti:

- a) nařízení o pravomoci soudů a uznání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské odpovědnosti obou manželů ve vztahu k dětem,
- b) nařízení o doručování soudních a mimosoudních zásilek ve věcech občanských a obchodních,
- c) nařízení o pravomoci soudů a uznání a výkonu rozhodnutí ve věcech občanských a obchodních

Cílem justiční spolupráce je zajistit občanům EU v prostoru svobody, bezpečnosti a spravedlnosti vysokou úroveň ochrany!!

17. Přidružení ČR k ES **18. Proces vstupu ČR do ES**

- ⇒ Evropská dohoda o přidružení ČSFR byla podepsána v r.1991, v platnost nevstoupila,
- ⇒ Po rozpadu federace nová dohoda o přidružení ČR v r.1993, vstoupila platnost v r.1995, ČR o vstup požádala v r.1996,
- ⇒ Zahrnuje desetileté přechodné období zahrnuté do dvou etap, přičemž o přechodu z první do druhé etapy rozhoduje tzv. Rada přidružení, což je společný orgán dozírající na plnění dohody o přidružení,
- ⇒ Podmínky vstupu:
 - a) stabilní instituce zajišťující demokracii, právní stát, lidská práva a respektování ochrany menšin,

- b) fungující tržní hospodářství schopné vypořádat se s vstupem do jednotného trhu Unie,
 - c) schopnost převzít závazky vyplývající z členství, včetně podpory cílů politické, hospodářské a měnové unie,
- ⇒ pro přípravu přidružených zemí střední Evropy přijata na essenském summitu tzv., předvstupní strategie, která se opírá o 3 nástroje:
- a) přidružení k ES založené na Evropských dohodách (čili dohodách o přidružení),
 - b) komunikační rámec (strukturovaný dialog v rámci vstupních vyjednávání),
 - c) program pomoci PHARE,
- ⇒ hlavní úkoly:
- kompatibilita našeho práva s *acquis communautaire*,
 - přímý účinek primárního a sekundárního práva Společenství v ČR včetně judikatury Soudního dvora,
 - vytvoření právních nástrojů nezbytných pro plnění povinností vyplývajících z členství po přijetí,
- ⇒ tzv. Bílá kniha Komise evropských společenství – stanovuje nezávazně podrobný návod k sblížení práva (23 oblastí harmonizace),
- ⇒ instituce:
- a) Rada přidružení,
 - b) Výbor vlády pro evropskou integraci (předseda+ministři),
 - c) Pracovní výbor pro provádění Evropské dohody (meziřesortní),
- ⇒ Pohyb kapitálu je plně liberalizován (problémem je právní ochrana investic)
- ⇒ U pohybu pracovních sil: je-li osobám přidružených států povoleno pracovat na vnitřním trhu, zachází se s nimi stejně,
- ⇒ V r.1998 zahájeno jednání o 29 kapitolách o vstupu (ukončeno minulý týden), výsledkem je přístupová smlouva